

ZÁPIS: EPRS - Inside the New European Bauhaus: How to design and build a more sustainable future?

Datum:	16. 3. 2021
Místo konání:	online
Zapsal/a:	Lenka Pavličová, junior odborný konzultant pro výzkum

1

Dne 16. března 2021 proběhla online panelová diskuze k nové evropské interdisciplinární iniciativě Nový evropský Bauhaus, kterou v roce 2020 představila předsedkyně Ursula von der Leyen ve svém projevu o stavu Unie. Iniciativa byla následně spuštěna na konci ledna 2021.

Nový evropský Bauhaus propojuje cíle Zelené dohody a cíle strategie *Renovation wave* a jejím úkolem je vytvořit na evropském kontinentě atraktivnější a udržitelnější prostředí k životu. Iniciativa v sobě kombinuje přístupy a pohledy z oblasti vědy, technologie, inovace, architektury, designu, kultury, sociologie, ekologie a udržitelnosti.

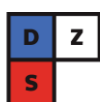
Během panelové diskuze byly představeny jak konkrétní akce z oblasti architektury, urbanismu, sociální práce atp., tak názory odborníků a členů EP na tuto novou iniciativu.

Laurence FARRENG (EP) iniciativu Nového evropského Bauhausu vnímá jako „lidský rozměr“ Zelené dohody pro Evropu. Zdůraznila, že některé skutečnosti v této iniciativě je potřeba však ještě vyjasnit. Jednou z nich je rozpočet a zdroje financování, o kterých se stále ještě diskutuje, dle Farreng je „finanční obálka“ určená na Kreativní Evropu a podobné projekty i nadále malá. Farreng dále vidí nedostatek a prostor k zamyšlení v samotném názvu *Bauhaus*, který podle ní neodráží vizi iniciativy směřovat do budoucnosti a název neoslovuje všechny evropské občany. Farreng proto věří, že je velice nutné co nejdříve najít nové jméno, například formou vyhlášení kreativní soutěže.

Diskuze se zúčastnila i **Krystyna KIRSCHKE**, architektka a profesorka na Vratislavské technické univerzitě v Polsku, která představila několik konkrétních příkladů využití udržitelné a ekologické cirkulární renovace na historických památkách ve Vratislavi. Kirschke vysvětlila, že restaurování a renovace takových fasád vyžaduje hledání nových přístupů, řešení, a kompromisu mezi moderní technologií a architekturou. Některé techniky užívané v udržitelné a nízkoenergetické renovaci totiž na historických fasádách použít možné není (např. tepelná izolace).

Např. pro renovaci vratislavské budovy Renoma z roku 1930 byly využity inovativní techniky kombinující architektonickou dimenzi budovy s využitím moderních materiálů. Renovace proběhla v roce 2009 a v roce 2010 byl tento projekt nominován na cenu Evropské unie za moderní architekturu (tzv. *Mies van der Roheova cena*). Dalším podobným projektem byla renovace gotické budovy hlavního vlakového nádraží ve Vratislavi, která se uskutečnila v roce 2009–2012 a která je v současné době považována za neefektivnější budovu v celém Polsku. Transformace této historické budovy navíc umožnila i posílení ekonomiky v její okolí. Tyto projekty totiž přilákaly i investory, kteří se předtím do historických budov investovat zdráhali kvůli vysoké ceně na jejich péči.

Maarten GIELEN představil projekt [FCRBE](#) (*Facilitating the circulation of reclaimed building elements in Northwestern Europe*). Cílem tohoto projektu je v nadcházejících letech zdvojnásobit v severozápadní Evropě množství recyklovaného a znovupoužitého stavebního materiálů a dalších prvků užívaných ve stavebním průmyslu. *Znovupoužití* (anglicky reuse) znamená daný předmět nebo materiál znovu využít bez jakékoliv transformace, předmět tudíž i při dalším použití slouží k tomu účelu, ke kterému byl vyroben (např. využití starých dveří). Je tedy třeba odlišit *znovupoužití* od

PODPOŘENO
PROJEKTEM
MŠMT MS2102

recyklace, při níž k transformaci naopak dochází. K dosažení cílů projektu bude vytvořena síť obchodníků s materiály „z druhé ruky“. Dále se uvažuje o vypracování jakéhosi katalogu technických specifikací jednotlivých materiálů umožňující sjednocení informací o materiálech a propojení obchodníků s materiály a trhu. Více informací na webové stránce [Opalis](#).

V souvislosti s projektem Nového evropského Bauhasu Gielen do diskuze přinesl několik otázek a komentářů k zamyšlení. Podle něj je třeba mít na paměti, že jak krása, tak i udržitelnost představují subjektivní, politický a lyrický koncept. Dále musíme přijmout fakt, že architektura v budoucnosti, včetně té „zelené“ a udržitelné, se zřejmě vizuálně nebude nijak odlišovat od toho, co tu již bylo. Což může být v rozporu s požadavkem původního Bauhasu na redefinování krásy. Gielen proto doporučuje na krásu nahlížet jinak a zamyslet se nad smyslem využitých „zelených“ materiálů, ne pouze nad vizuální stránkou architektury.

Gielen zároveň vnímá Nový evropský Bauhaus jako příležitost k revidování legislativy v oblasti architektury a designu. K této revizi by dle jeho slov mohlo dojít prostřednictvím *dialogu mezi těmi, kdo pravidla a předpisy vytváří, a těmi, kdo vytváří samotný desing a architekturu a kteří tyto předpisy ve své tvorbě musí respektovat*. Takový dialog, ve kterém by byl dán prostor odborníkům z oblasti architektury a designu, by mohl umožnit přetvoření Nového evropského Bauhasu ve skutečný společenský projekt. Pokud k tomuto dialogu a ke změnám v legislativě nedojde, Gielen se obává, že Nový Evropský Bauhaus zůstane jen dalším z řady projektů financovaných z grantů EK, a nedojde k plnému využití potenciálu projektu.

Xavier MATILLA (vedoucí architekt v městské radě Barcelony) představil projekt *SuperBlock –giving the streets back to people* uskutečněný v Barceloně (1. fáze 2015–2020). Cílem projektu bylo přetvořit veřejný prostor určený automobilové dopravě na prostor pro chodce a obyvatele, a poskytnout jim tak prostor pro setkávání, odpočinek, kulturní akce, ale i možnost prostor využívat ke spontánním společenským a sociálním aktivitám (např. spontánní sousedské šachové sedánky, cvičení jógy atp.). Projekt se okamžitě setkal s kladnou odezvou místních obyvatel.

V únoru 2020 bylo v rámci projektu zorganizována událost *Let's open street*, během níž byla jedna z dopravně nejvytíženějších a nejdelších ulic v Barceloně na jedno nedělní dopoledne pro auta zcela uzavřena. Tato událost ukázala, jak snadno a spontánně jsou obyvatelé schopni si takový prostor „přivlastnit“ a využít ho pro setkávání a sociální a společenské aktivity.

V listopadu 2020 byla v rámci tohoto projektu vytvořena *nová vize pro Barcelonu*, podle níž může být v tzv. *SuperBlok*y přetvořeno téměř celé město. Bylo vybráno 21 ulic/vysoce frekventovaných dopravních uzlů, na kterých bude vytvořeno 21 „malých náměstí“ (anglicky *squares*) určených pro výše zmíněné aktivity.

Matilla představil 5 kritérií a cílů, které odrážejí vizi Nového evropského Bauhasu čelit aktuálním problémům životního prostředí, a které jsou součástí barcelonského projektu:

- Nová enviromentální infrastruktura, která umožní např. vytvoření ekologického cyklu vody
- Blízkost kulturních akcí, hřišť, malých prodejen
- Inovace a využití inovativních a technických řešení a nových materiálů
- Propojení krajiny a krásy, péče o kulturní dědictví, o stromy atp.
- Snadná dostupnost pro všechny

Dále v diskusi vystoupil **Lucas PAIRON**, zakladatel mezinárodního projektu [SIMM](#) (*Social impact of making music*), který představil hudební projekty umožňující aktivní zapojení místních obyvatel. Hudba je v tomto případě nástrojem k vzájemnému pochopení a k propojení lidí pocházejících z naprosto rozdílných kulturních, ekonomických a sociálních prostředí. Každý je v takovém projektu bez rozdílu vítán, i úplní začátečníci. Paireon upozornil na rostoucí počet participativních projektů v Německu (např. *Al-Farabi* v Berlíně, založeno v roce 2016), které se zaměřují především na integraci přistěhovalců a uprchlíků, dále uvedl příklad projektu pařížské filharmonie nazvaný [DEMOS](#), který funguje již od roku 2009. *DEMOS* poskytuje dětem a mládeži ze sociálně slabších rodin kurzy hudby

zadarmo, včetně zapůjčení hudebních nástrojů. Projekt se od té doby rozšířil do celé Francie a v současné době (resp. před pandemií) je do něj zapojeno přes 6 tisíc dětí. Toto svědčí o chuti a motivaci profesionálních hudebníků zapojit se do vzdělávání a do projektů se sociálním přesahem a ukazuje, jakou důležitou roli hudba hraje.

Marcos ROS SEMPERE (S&D, EP a člen skupiny *New European Bauhaus Friendship group*) podtrhl správné načasování Nového evropského Bauhausu, který vznikl v době, kdy Evropa prochází změnou a směřuje k naplnění cílů Zelené dohody, hospodářské obnovy, sociální koheze a digitalizace. Ros Sempere věří, že architektura v sobě všechny tyto aspekty sloučit může. Dále řekl, že tento projekt by měl být výchozím bodem pro vytvoření celoevropské sítě architektonických center, která se bude následně snažit o proměnu životního stylu a přeměnu měst směrem k udržitelnějšímu způsobu života. Taková architektonická centra by měla sestavit instrukce a doporučení pro udržitelnější způsob života, zahrnující i kulturní a sociální oblast.

Ros Sempere zdůraznil roli skupiny *New European Bauhaus Friendship group* čítající již třicet členů. Tato skupina se snaží o propagaci tohoto projektu, o propojení s Evropským parlamentem a usnadnění dialogu a diskuze na toto téma. Ros Sempere zároveň podtrhl, že je důležité, aby byl Nový evropský Bauhaus skutečně celoevropským hnutím pro obyvatele samotné, kterým bude v této iniciativě poskytnut prostor na základě přístupu zdola-nahoru (*bottom-up approach*), Ros Sempere se totiž obává, aby projekt nevyužívala pouze elita, a ne občané samotní.

Q&A

Q: S jakými obtížemi bylo nutné se potýkat při hledání kompromisu mezi historickými standardy, estetikou a udržitelností a použitím nových udržitelných materiálů a řešení?

Krystyna Kirschke: Jedním z největších problémů (ne)udržitelnosti je unikání tepla z budov, nejefektivnějším řešením je zateplení fasády zvenčí, což je v případě historických budov nemožné. A proto je potřeba hledat jiná řešení – jako dvojité okna.

Q: Jak velkou sociální dimenzi Nový evropský Bauhaus představuje? Do jaké míry je Nový evropský Bauhaus skutečně inkluzivní? Jakým způsobem je zabráněno tomu, aby se z toho nestal spíše elitářský projekt?

Laurence Farreng: Už samotné jméno projektu je možná až příliš elitářské, ale představené projekty (*SuperBlocks* v Barceloně) jsou sociální a inkluzivní a inkluze a sociální dimenze se skutečně nachází v jádru Nového evropského Bauhausu.

Marcos Ros Sempere: Jediným způsobem, jak se opravdu vyhnout elitářskému pojetí projektu je propojit ho se strategií *Renovation wave* – použít nápady a řešení z Nového evropského Bauhausu a pro jejich realizaci využít fondu strategie *Renovation wave*, pouze tak bude mít projekt přímý dopad na občany.

Q: Jak moc je Nový evropský Bauhaus lokální a jak moc je evropský? Jakým způsobem je možné zkombinovat obě dimenze a jaké průsečíky je možné mezi nimi najít, resp. zachovat pouze lokální úroveň?

Marcos Ros Sempere: Je nutné do projektu zapojit všechny lokální autority ve všech regionech, tzn. starosty, úřady, obecní úřady atp. Nový evropský Bauhaus by měl skutečně dosáhnout na všechny, i na venkov, neměl by se soustředit pouze na velká města a malá města a vesnice by rozhodně neměly zůstat stranou.

Q: Nakolik staré stavební materiály splňují požadavky na ekologii a udržitelnost?

Maarten Gielen: Velmi tradiční materiály, které byly užívány velmi dlouho, postrádají certifikát

udržitelosti, takže pojišťovací firmy je odmítají. A získání takového certifikátu pro staré materiály je velice obtížné, týká se to i materiálů z 60.–80. let.

Q: Nakolik pandemie COVID-19 změnila městské plánování? A nakolik je přesun lidí na home-office, na venkov a do periferií města bráno v potaz v projektu Nový evropský Bauhaus?

Marcos Ros Sempere: Pandemie a městské plánování představuje velkou výzvu, kterou je nutno vyřešit, a iniciativa Nový evropský Bauhaus poskytuje prostor pro diskusi, zamyšlení se nad tímto problémem a vytvoření nového konceptu městského života ve městě pandemie.

